

กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี*

The Process of Efficiency Development in Mediating Disputes before Filing
a Suit in a “Defamation Case” of Phra Khanong Criminal Court
by Buddhist Peaceful Means

¹พิมพ์ภาวี สารินวงศ์ และ อุทัย สติมัน

¹Pimpawee Sarinwong and Uthai Satiman

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Uthaisati@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา บริบท ความต้องการจำเป็น และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง ตามศาสตร์สมัยใหม่ 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง และ 3) เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ และ ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 25 รูป/คน และการสนทนากลุ่ม จากผู้เชี่ยวชาญ และ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งสิ้น 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหา บริบท ความต้องการจำเป็น และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องตามศาสตร์สมัยใหม่ พบว่า ปัญหาการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง คือประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอม บางท่านยังไม่เข้าใจในหลักกฎหมายว่าเราสมควรและไม่สมควรทำอะไร จำเลย คดีหมิ่นประมาทอาจเกิดจากอารมณ์ชั่ววูบหรือการขาดสติ คู่ความมีอคติกับคู่กรณี ผู้ประนีประนอม ต้องค้นหาความจริงว่าคู่กรณีมีความขัดแย้งเรื่องอะไร บางกรณีเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง มีความจำเป็นที่ควรจะทำ ผู้ประนีประนอมบางท่านทำเกินหน้าที่ ว่า สาเหตุแห่งคดีหมิ่นประมาท แสดงให้เห็นว่าผู้ละเมิดกระทำความผิดจริง 4 ประการ คือการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ 2) หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง ได้แก่หลักวาจาสุภาสิต ไม่เป็นวาจาทุพภาสิต เป็นวาจาไม่มีโทษ และท่านผู้รู้ไม่ติเตียนวาจาประกอบด้วย 5 ประการอะไรบ้าง คือ 1. พูดถูกกาล 2. พูดคำจริง 3. พูดคำอ่อนหวาน 4. พูดคำประกอบ

*Received August 30, 2024; Revised February 18, 2025; Accepted February 21, 2025

ด้วยประโยชน์ 5. พุดด้วยเมตตาจิต และหลักสติ ขันติ และสันติเป็นหลัก 3) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธีตามหลัก LOTUS Model ซึ่งประกอบไปด้วย L = พุดด้วยเมตตาจิต O = พุดถูกกาล T = พุดคำจริง U = คำพูดที่ประกอบด้วยประโยชน์ S = พุดคำอ่อนหวาน ทั้งนี้ โดยมีกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย 5 ขั้นตอน 1. เตรียมตัว เตรียมความพร้อมโดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2. เริ่มประชุม การเปิดประชุมไกล่เกลี่ยนัดแรก 3. เข้าสู่การแก้ปัญหา การค้นหาประเด็นข้อพิพาทและความต้องการของคู่พิพาท 4. เสนอทางออก การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในประเด็นพิพาท และ 5. ปิดการเจรจาไกล่เกลี่ย การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งหลักการทั้งสองอย่างมีความสอดคล้องและสามารถบูรณาการเป็นแนวปฏิบัติได้เป็นอย่างดี โดยมีหลักสติ ขันติ และสันติเป็นหลักธรรมสนับสนุน

คำสำคัญ: การเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง; คดีหมิ่นประมาท; พุทธสันติวิธี

Abstract

The research titled “The process of efficiency development in mediating disputes before filing a suit in a "defamation case" of Phra Khanong Criminal Court by Buddhist peaceful means.” has the following objectives: 1) To study the problems, context, necessary needs, and theoretical concepts related to the development of the effectiveness of mediation negotiation in pre-litigation disputes according to modern science; 2) To examine the principles of Buddhist teachings that facilitate the process of efficiency development in mediating disputes before filing a suit in a "defamation case" of Phra Khanong Criminal Court by Buddhist peaceful means. 3) To propose a process of efficiency development in mediating disputes before filing a suit in a "defamation case" of Phra Khanong Criminal Court by Buddhist peaceful means. This research employs a qualitative research approach, utilizing documentary research and in-depth interviews with experts and various stakeholders (In-depth Interview) totaling 30 individuals, as well as focus group discussions with experts and stakeholders totaling 11 individuals. The research findings can be.

From the study, the following results are found: 1) The issues, context, needs, and theoretical concepts related to improving the effectiveness of pre-litigation mediation negotiations according to modern science reveal that the problem with pre-litigation mediation is that the general public still lacks knowledge about the Mediation Act B.E. 2562. Some mediators or conciliators do not fully understand the legal principles regarding what is appropriate and inappropriate to do. Defendants in defamation cases may act out of momentary emotions or a lack of awareness. The parties involved may have biases against each other. Mediators need to uncover the truth about the nature of the conflict between the parties, which in some cases may be trivial. Pre-litigation mediation is necessary and should be conducted. Some conciliators exceed their duties by stating the causes of defamation cases, indicating that the violators have committed four types of wrongful speech: false statements, slanderous remarks, abusive language, and nonsensical talk. 2) The principles of

Buddhist teachings that facilitate the process of enhancing the effectiveness of negotiation and mediation in disputes before filing a lawsuit, specifically in the case of "defamation" in the Criminal Court of Phra Khanong, include the principle of right speech, which is non-harmful speech, and the wise do not criticize. Right speech consists of five aspects: 1. Speaking at the right time 2. Speaking the truth 3. Speaking kindly 4. Speaking with beneficial content 5. Speaking with a compassionate heart. Additionally, the principles of mindfulness, patience, and peace are also fundamental. 3) The process of efficiency development in mediating disputes before filing a suit in a "defamation case" of Phra Khanong Criminal Court by Buddhist peaceful means., using the Buddhist approach based on the LOTUS Model, which consists of L = speaking with compassion, O = speaking at the right time, T = speaking the truth, U = speaking words that are beneficial, S = speaking sweetly. This process involves five steps: 1. Preparation: Getting ready by studying relevant information. 2. Starting the meeting: Opening the first mediation session. 3. Problem-solving: Identifying the issues in dispute and the needs of the parties involved. 4. Proposing solutions: Resolving the conflicts regarding the disputed issues. 5. Closing the mediation: Drafting a settlement agreement. Both principles are consistent and can be effectively integrated into practice, supported by the principles of mindfulness, patience, and peace.

Keywords: Mediating Disputes; Defamation Case; Buddhist Peaceful Means

บทนำ

แนวทางดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง เป็นความพยายามที่ระบบศาลยุติธรรมของไทยที่ต้องการให้เกิดการเจรจาเพื่อให้เกิดมีข้อยุติทางคดีความก่อนเกิดเป็นคดีอาญาด้วยวิธีการใช้หลักการสื่อสาร (Communicating) บรรเทา ระวัง ความขัดแย้งระหว่างคู่พิพาท และสมประโยชน์ที่ชอบทั้งสองฝ่าย ปัจจุบัน ศาลยุติธรรมได้นำแนวทางสากลที่ใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระบบ "STAR" (Atcharanuwat, 2016) (ย่อมาจาก Straus Institution of Dispute Resolution) Peppersine University School of Law มาพัฒนาในระบบไกล่เกลี่ย เพื่อขับเคลื่อนและสนับสนุนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องให้เกิดประสิทธิภาพและลดคดีความลง ศาลอาญาพระโขนงมีพันธกิจ ดังนี้ 1) อำนวยความยุติธรรมเพื่อสร้างโอกาส ความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 2) พัฒนาและสร้างระบบสนับสนุนการอำนวยความยุติธรรมให้มีความรวดเร็ว สะดวก ทันสมัย และเป็นสากล 3) เสริมสร้างความร่วมมือทางการศาลและกระบวนการยุติธรรม ไทยและต่างประเทศ และ 4) อารงความศรัทธาและความเชื่อมั่นในการอำนวยความยุติธรรมเพื่อความสงบสุข ความมั่นคงของสังคมไทยที่ยั่งยืน (Phra Khanong Criminal Court, 2022) ศาลจึงเปรียบเสมือนที่พึ่งในด้าน ความยุติธรรมสำหรับประชาชน ช่วยสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย ลดความขัดแย้ง ลดข้อพิพาท ไม่ต้องนำคดี ขึ้นสู่ศาลทำให้ประหยัดเวลา ไม่เสียค่าใช้จ่าย รักษาความสัมพันธ์ จากการที่ผู้ไกล่เกลี่ย หรือผู้ประนีประนอม มีส่วนช่วยงานศาลอาญาพระโขนง การไกล่เกลี่ยการเจรจาระหว่างคู่พิพาทที่เน้นหาความต้องการที่แท้จริง เป็นกระบวนการที่ให้อำนาจแก่คู่พิพาทที่จะบรรลุถึงวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง หรือผู้ประนีประนอมทำหน้าที่ เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยนำวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ให้คู่พิพาทพิจารณา (Limprangsi, and Buranabanya, 2017)

เสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่การใช้เสรีภาพดังกล่าว จะต้องไม่ก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นโดยมิชอบ ดังนั้น หากใช้เสรีภาพที่เกินขอบเขตโดยการแสดงความคิดเห็นที่แสดงออกถึงการดูถูกเหยียดหยามทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ผู้กระทำจะมีความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และหากเป็นการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามจนน่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้กระทำจะมีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญา รายละเอียดดังนี้

“ความผิดฐานหมิ่นประมาท” ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 กำหนดว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

องค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท ประกอบด้วย

1. ผู้ใด เป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล
2. ใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม การใส่ความ คือ การทำให้ปรากฏข้อเท็จจริงโดยอาจเป็นความจริงหรือความเท็จก็ได้ถ้าหากพูดแล้วทำให้ผู้อื่นเสียหายก็เป็นความผิด แม้การเล่าเรื่องที่ได้นิยามให้กับบุคคลอื่นฟังก็อยู่ในความหมายของคำว่าใส่ความด้วยเช่นกัน ดังนั้น การใส่ความจึงไม่จำกัดวิธีอาจใช้วิธีการใด ๆ ก็ได้ เช่น การใช้คำพูด ภาพวาด การแสดงกิริยาอาการอย่างหนึ่งอย่างใด ใช้ภาษาใบ้ หรือใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ รวมถึงการใช้รูปภาพ

3. โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ในการพิจารณาว่าน่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังหรือไม่ พิจารณาตามความรู้ความเข้าใจของวิญญูชนทั่วไป ถ้าวิญญูชนทั่วไปเห็นว่า “น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง” และแม้ผู้กระทำจะไม่ว่าน่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ก็ถือว่ามีความผิดแล้ว ดังนั้น เพียงแค่ “น่าจะ” ทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ยังไม่มีความเสียหาย เกิดขึ้นจริงก็ถือว่ามีความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว

4. ผู้กระทำต้องมีเจตนา กล่าวคือ เจตนาที่จะใส่ความ หรือเจตนาแสดงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งพาดพิงไปถึงผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม

จะเห็นได้ว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทและความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของบุคคลไม่ให้มีการกระทำที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันมีการพัฒนาการทางเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงอาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลได้ง่ายมากขึ้น อย่างไรก็ตามหากทุกคนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของตนและของผู้อื่น บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามกรณีข้างต้นย่อมไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใด

จากข้อมูลเกี่ยวกับคดีหมิ่นประมาทดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า สาเหตุแห่งคดีหมิ่นประมาทหากพิจารณาจากหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนานั้นแสดงให้เห็นว่าผู้ละเมิดกระทำวจีทุจริต คือการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน พระพุทธเจ้าจึงทรงสั่งสอนพุทธบริษัทให้เว้นวจีกรรมหรือวจีทุจริตทั้ง 4

1. มุสาวาทา เวรมณี คือ การเว้นขาดจากการพูดเท็จ ไม่ว่าจะเป็นผู้กล่าวเท็จทั้งที่รู้ตัว หรือเพราะเหตุแห่งผู้อื่น คือ การเป็นพยาน เป็นต้น หรือเพราะการให้อามิสสินจ้างแม้เพียงเล็กน้อย ก็ไม่ควรกล่าวเท็จทั้งสิ้น

2. ปิสุณาย วาจา ย เวรมณี คือ การเว้นขาดจากการพูดส่อเสียด โดยฟังความฝ่ายนี้ ไม่ไปบอกฝ่ายโน้น เพื่อทำลายคนฝ่ายนี้ หรือฟังฝ่ายโน้นแล้ว ไม่มาบอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายคนฝ่ายโน้น เป็นผู้สมานคนที่แตกสามัคคี และสนับสนุนคนที่สามัคคีกันอยู่ ขึ้นขมยินดีคนที่สามัคคีกัน พูดแต่วาจาที่สร้างความสามัคคี

3. ผรุสย วาจา ย เวรมณี คือ การเว้นขาดจากการพูดคำหยาบ เป็นผู้พูดแต่วาจาอันไม่มีโทษ เป็นที่รักและชอบใจของคนทั่วไป

4. สัมผัสปลาปา เวรมณี คือ การเว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ เป็นผู้พูดถูกกาลเวลา พูดแต่คำจริง พูดอิงอรรด พูดอิงวินัย พูดถ้อยคำมีหลักฐาน มีที่อ้าง มีที่สุด ประกอบด้วยประโยชน์ โดยสมควรแก่เวลา (Thai Tripitakas: 21/13/221)

ดังนั้น การใกล้เคียงเป็นภารกิจประการหนึ่ง ซึ่งภารกิจจะเน้นทั้งการป้องกันและแก้ไข เป็นการเน้นในด้านการปฏิบัติด้วยกระบวนการใกล้เคียง ด้วยการฝึกอบรมแก่ผู้เกี่ยวข้องให้เกิดการเรียนรู้เรื่องความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ใช้กระบวนการเจรจา ใกล้เคียงด้วยสันติวิธีเป็นเครื่องมือ ในการจัดการความขัดแย้ง ตลอดจนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาใช้กับการใกล้เคียงข้อพิพาท การประยุกต์ใช้หลักสูตรในการใกล้เคียงข้อพิพาทในพระพุทธศาสนา รวมถึงการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาใกล้เคียงก่อนฟ้องคดีหมิ่นประมาทของศาลอาญาพระโขนง จึงเป็นที่มาของการศึกษานี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าแนวทางดังกล่าวจะเป็นประโยชน์องค์กรตลอดจนสังคมประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง และแนวคิดทฤษฎีสมัยใหม่ เกี่ยวกับการเจรจาใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้อง

2. เพื่อศึกษาหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง

3. เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการจำเป็น ว่ามีสภาพปัญหาอย่างไร ผ่านการใช้เครื่องมือ การวิเคราะห์ ด้วยการสัมภาษณ์และสนทนากับบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้พื้นที่ศาลอาญาพระโขนง กรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง เป็นการสังเคราะห์ กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง ตามแนวคิดศาสตร์สมัยใหม่และพุทธสันติวิธี

ระยะที่ 3 ร่างกระบวนการพัฒนา กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ นำมา

ร่างการพัฒนา ขั้นตอนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี โดยใช้พื้นที่ของศาลอาญาพระโขนง กรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 4 นำเสนอร่างโมเดลและกระบวนการพัฒนาโดยการจัดเวทีสันติสนทนา กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี โดยจัดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ระยะที่ 5 นำผลการศึกษาไปพัฒนาโดยการจัดฝึกอบรมผู้ไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง เป็นการจัดฝึกอบรมทั้งผู้ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยและผู้ประนีประนอม และผู้ที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนในศาลอาญาพระโขนง ให้ได้รับความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติในกระบวนการพัฒนาการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “คดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง มีการประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้พื้นที่ ณ ศาลอาญาพระโขนง กรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 6 การประเมินผล หลังจากการนำไปพัฒนาแล้ว มีการประเมินผลผ่านการสังเกต การนำพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนไปใช้ในกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “คดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยมีการประเมินผลตามข้อเท็จจริง และนำเสนอเพื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์และสอบป้องกันคดียุติธรรม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธีที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา บริบท ความต้องการจำเป็น และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องตามศาสตร์สมัยใหม่ จากการศึกษพบว่า ปัญหาการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง คือประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอม บางท่านยังไม่เข้าใจในหลักกฎหมายว่าเราสมควรและไม่สมควรทำอะไร จำเลย คดีหมิ่นประมาทอาจเกิดจากการมั่วซั่วหรือการขาดสติ คู่ความมีอคติกับคู่กรณี ผู้ประนีประนอมต้องค้นหาความจริงว่าคู่กรณีมีความขัดแย้งเรื่องอะไร บางกรณีเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องมีความจำเป็นที่ควรจะทำ ผู้ประนีประนอมบางท่านทำเกินหน้าที่ ด้วยการใช้อารมณ์ความรู้สึกกับการทำคดี ผู้ประนีประนอมไม่ควรคาดหวัง แต่ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ เมื่อเกิดปัญหขึ้นในองค์กรจากการทำงาน การไม่เข้าใจกันอาจทำให้เกิดความแตกแยก ขาดความสามัคคีในการทำงาน

กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยไว้ 5 ขั้นตอน

1. เตรียมตัว เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมโดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีและคู่ความทั้งสองฝ่ายให้รอบด้าน

2. เริ่มประชุม การเปิดประชุมไกล่เกลี่ยนัดแรก แนะนำตัวเองให้ผู้พิพาททราบรายละเอียด พร้อมทั้งเปิดเผยข้อเท็จจริงที่อาจกระทบต่อความเป็นอิสระ และความเป็นกลาง, การตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ

3. เข้าสู่การแก้ปัญหา การค้นหาประเด็นข้อพิพาทและความต้องการของคู่พิพาท เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายทำการเสนอข้อเท็จจริง และเรื่องราว ข้อเรียกร้องโดยย่อเพื่อเป็นแนวทางในการที่เราจะทราบถึงความต้องการแล้วทำการรวบรวมข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุด การตรวจสอบประเด็นข้อพิพาท

ในการประชุมฝ่ายเดียว เป็นขั้นตอนที่จะต้องได้รับความยินยอมจากคู่พิพาท และใช้ในกรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้น โดยระมัดระวังในการใช้คำพูด และการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

4. เสนอทางออก การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในประเด็นพิพาท เป็นขั้นตอนที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะทำการสรุปประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมด เพื่อให้ประเด็นที่แตกต่างแฉกบลง พร้อมทั้งทำการเสนอทางเลือกหลาย ๆ ทางเลือกที่มีทางเป็นไปได้มากที่สุดให้แก่คู่พิพาทพิจารณา

5. ปิดการเจรจาไกล่เกลี่ย การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย กล่าวคือ เป็นขั้นตอนของการทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้เป็นไปตามที่คู่พิพาทตกลงกัน และให้มีผลบังคับได้แก่คู่กรณี

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า 2) หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง ได้แก่หลักวาจาสุภาจิต ไม่เป็นวาจาทุพภาจิต เป็นวาจาไม่มีโทษ และท่านผู้รู้ไม่ติเตียน วาจาประกอบด้วย 5 ประการอะไรบ้าง คือ 1. พุดถูกกาล 2. พุดคำจริง 3. พุดคำอ่อนหวาน 4. พุดคำประกอบด้วยประโยชน์ 5. พุดด้วยเมตตาจิต และหลักสติ ขันติ และสันติเป็นหลัก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี ตามหลัก LOTUS Model ซึ่งประกอบไปด้วย 1. LOVING KINDNESS เจรจาไกล่เกลี่ยด้วยความรักมีจิตเมตตา 2. OPPOTUNITY เจรจาไกล่เกลี่ยโดยให้ทุกกาลเทศะ 3. TALK TRUE เจรจาไกล่เกลี่ยด้วยการกล่าวคำจริง 4. USEFULLNESS เจรจาไกล่เกลี่ยโดยมุ่งประโยชน์ทุกฝ่าย และ 5. SWEET เจรจาไกล่เกลี่ยด้วยการกล่าวคำไพเราะ สุภาพ อ่อนหวาน โดยมีกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย 5 ขั้นตอน 1. เตรียมตัว เตรียมความพร้อมโดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2. เริ่มประชุม การเปิดประชุมไกล่เกลี่ยนัดแรก 3. เข้าสู่การแก้ปัญหา การค้นหาประเด็นข้อพิพาทและความต้องการของคู่พิพาท 4. เสนอทางออก การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในประเด็นพิพาท และ 5. ปิดการเจรจาไกล่เกลี่ย การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งหลักการทั้งสองอย่างมีความสอดคล้องและสามารถบูรณาการเป็นแนวปฏิบัติได้เป็นอย่างดี โดยมีหลักสติ ขันติ และสันติเป็นหลักธรรมสนับสนุน

องค์ความรู้ใหม่

Lotus Model

Picture 1: LOTUS MODEL

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า LOTUS MODEL ประกอบด้วย

1. LOVING KINDNESS เจรจาไกล่เกลี่ยด้วยความรักมีจิตเมตตา
2. OPPOTUNITY เจรจาไกล่เกลี่ยโดยให้โอกาสเทศะ
3. TALK TRUE เจรจาไกล่เกลี่ยด้วยการกล่าวคำจริง
4. USEFULLNESS เจรจาไกล่เกลี่ยโดยมุ่งประโยชน์ทุกฝ่าย
5. SWEET เจรจาไกล่เกลี่ยด้วยการกล่าวคำไพเราะ สุภาพ อ่อนหวาน ส

โดยมีกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย 5 ขั้นตอน 1. เตรียมตัว เตรียมความพร้อมโดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2. เริ่มประชุม การเปิดประชุมไกล่เกลี่ยนัดแรก 3. เข้าสู่การแก้ปัญหา การค้นหาประเด็นข้อพิพาทและความต้องการของคู่พิพาท 4. เสนอทางออก การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในประเด็นพิพาท และ 5. ปิดการเจรจาไกล่เกลี่ย การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งหลักการทั้งสองอย่างมีความสอดคล้องและสามารถบูรณาการเป็นแนวปฏิบัติได้เป็นอย่างดี โดยมีหลักสติ ขันติ และสันติเป็นหลักธรรมสนับสนุน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัญหาการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง คือ ประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอม

บางท่านยังไม่เข้าใจในหลักกฎหมายว่าเราสมควรและไม่สมควรทำอะไร จำเลย คดีหมิ่นประมาทอาจเกิดจากอารมณ์ชั่ววูบหรือการขาดสติ คู่ความเมื่อคดีกับคู่กรณี ผู้ประนีประนอมต้องค้นหาความจริงว่าคู่กรณีมีความขัดแย้งเรื่องอะไร บางกรณีเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องมีความจำเป็นที่ควรจะทำ ผู้ประนีประนอมบางท่านทำเกินหน้าที่ด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pratheuangrattana (2018) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธีบูรณาการ : กรณีศึกษาเทศบาลนครพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาความขัดแย้งในเมืองพิษณุโลกมีทั้งจากโครงการพัฒนาที่ดำเนินการโดยรัฐกระทบกับเอกชน และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยตนเอง มีทั้งประเด็นที่เกิดขึ้นชัดเจน ความขัดแย้งซ่อนอยู่โดยรอเวลาปะทุขึ้น หลายกรณีเทศบาลนครพิษณุโลกได้ดำเนินการเสร็จจุล่ง หลายกรณีที่ยังอยู่ระหว่างแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับการให้บริการจากภาครัฐในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในเมืองพิษณุโลกจะทำได้ดียิ่งขึ้น โดยการบูรณาการองค์ความรู้ การไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง ทั้งจากประเทศตะวันตก ประเทศไทย และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมถึงประสบการณ์ในการไกล่เกลี่ยโดยคนกลางของเทศบาลนครพิษณุโลก ข้อค้นพบสำคัญจากการบูรณาการงานวิจัยนี้ คือ ประการแรก คุณสมบัติของคนกลาง มีจุดร่วมกันคือมีความเป็นกลาง มีความอดทน มีความเพียรพยายาม มีความรู้ มีเมตตา กรุณา เข้าใจจิตใจของคนอื่น ประการที่สอง หลักการ วิธีการที่จำเป็นสำหรับการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย คือ 1) การวิเคราะห์ความขัดแย้ง และออกแบบการไกล่เกลี่ย 2) การแสดงท่าทีเป็นมิตร มีความเป็นกัลยาณมิตร 3) การสื่อสารด้วยการเจรจาอย่างนุ่มนวลและฟังอย่างเข้าใจ 4) ทำให้คู่กรณีเห็นประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันเกิดความสามัคคีกัน 5) การให้อภัยกันและกลับมาอยู่ร่วมกันได้ และ 6) การติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และประการที่สาม ปัจจัยที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการเจรจาไกล่เกลี่ยในเทศบาลนครพิษณุโลก ประกอบด้วย 1) คนกลาง มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อการไกล่เกลี่ย เป็นผู้เสียสละ มีทักษะในการฟัง มีทักษะเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ มีความมุ่งมั่น มีทักษะในการดำเนินการเป็นขั้นตอน ยึดค่านิยมที่สนองความต้องการแต่ละฝ่าย และยึดคุณธรรมจริยธรรม 2) คู่กรณี ตระหนักว่าต้องพูดคุย มีเป้าหมายร่วมกัน มีความเคารพต่ออีกฝ่าย มีแรงบันดาลใจในการทำงานร่วมกัน มีการแสดงความรับผิดชอบ มีความศรัทธาหรือเคารพเชื่อฟังที่มีต่อคนกลาง 3) ผู้บริหารองค์กรเห็นความสำคัญของกระบวนการนี้ และสนับสนุนผลักดันด้วยความมุ่งมั่นให้คนคืนดีกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยเมตตา ไม่เกลียดชังกัน 4) บุคลากรในองค์กรร่วมกันผลักดัน ส่งเสริมสนับสนุนวิธีการที่เป็นประโยชน์เช่นนี้ ผลักดันให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่ดีของผู้บริหาร 5) คนในชุมชน ร่วมผลักดันให้ใช้วิธีการพูดคุยมากกว่าการนิ่งเฉยหรือทะเลาะเบาะแว้งกัน และ 6) มีทรัพยากรที่เพียงพอทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chinkunkitniwat (2019) ได้วิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ยเชิงพุทธบูรณาการ : ศึกษากรณีศาลอุทธรณ์ ภาค 7” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ยในเชิงวิชาการ ประกอบด้วย การเป็นผู้มีอุดมการณ์ช่วยเหลือให้คู่กรณีสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกัน เป็นผู้ฟังอย่างมีความเป็นกลาง มีความยุติธรรม เป็นผู้มีความรู้ ทักษะการพูดและทักษะการฟัง เข้าใจเทคนิคการสื่อสาร เป็นผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ ในด้านการควบคุมอารมณ์ รู้ตนเอง รู้สังคมมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ผลการศึกษาวิเคราะห์ โดยพุทธธรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ย พบว่า ประกอบด้วยเป็นผู้ฟังที่ดี มีศิลปะในการพูด ฝึกศึกษาพัฒนาตนเอง จดจำแม่นยำทำความเข้าใจถูกต้อง อธิบายชัดเจน ในสถานการณ์ ประสานสัมพันธ์สามัคคี คุณลักษณะเหล่านี้เป็นแนวคิดที่เกื้อหนุนกัน คุณลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ยเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย ทางด้านกายภาพเป็นผู้มีสติเป็นเครื่องกำกับตน ทางพฤติกรรมเป็นผู้ดำรงตนอยู่ในศีลธรรม ทางจิตใจเป็นผู้มีเมตตา กรุณา ปราศจากอคติ ทางปัญญาเป็นผู้รู้ผิดรู้ชอบ เป็นการศึกษาคุณลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ยเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งเชื่อมกับสังคมให้เกิดความสามัคคีและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า หลักวาจาสุภาสิตที่ปรากฏในวาจาสูตร มีเนื้อความที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วย 5 ประการ เป็นวาจาสุภาสิต ไม่เป็นวาจาทุพภาสิต เป็นวาจาไม่มีโทษ และท่านผู้รู้ไม่ติเตียน วาจาประกอบด้วย 5 ประการอะไรบ้าง คือ 1. พุดถูกกาล 2. พุดคำจริง 3. พุดคำอ่อนหวาน 4. พุดคำประกอบด้วยประโยชน์ และ 5. พุดด้วยเมตตาจิต ถือเป็นหลักการที่สำคัญในการเจรจาเพื่อไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง และหลักสติ ขันติ และสันติเป็นหลักธรรมสนับสนุน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการเป็นผู้มีวาจาสุภาสิตเป็นคุณลักษณะที่ดีของผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดสมุทรปราการตามหลักพุทธสันติวิธี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Larppitakmongkol (2019) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดสมุทรปราการตามหลักพุทธสันติวิธี” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้ประนีประนอมประจำศาลจังหวัดสมุทรปราการเป็นผู้มีความมุ่งมั่น เสียสละเวลา อุทิศตนเพื่อสังคม มีความรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้ประนีประนอม สามารถรับผิดชอบในการไกล่เกลี่ยให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ คุณลักษณะที่ควรส่งเสริมให้มียิ่งขึ้น ได้แก่ ความยึดมั่นอุดมการณ์ความเป็นผู้ประนีประนอม ความเป็นกลาง การรับฟังอย่างตั้งใจ ความเป็นมิตรและความจริงใจ การพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญกระบวนการไกล่เกลี่ย การรู้จักใช้วาจาที่ดี การเตรียมความพร้อมของตนก่อนทำหน้าที่ และการมีความมั่นคงในอารมณ์ เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง คุณลักษณะผู้ประนีประนอมพบว่ามี 11 ข้อสำคัญ คือ 1) การเป็นผู้มีอุดมการณ์ 2) เป็นผู้มีความสันติภายใน 3) เป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในการไกล่เกลี่ย 4) มีไหวพริบปฏิภาณแก้ปัญหา 5) เป็นนักฟังที่ดี 6) สนทนาอย่างสร้างสรรค์ 7) มีความเป็นกลางปราศจากอคติ 8) พฤติกรรมมีศีลธรรม 9) พร้อมพัฒนาเรียนรู้ 10) มุ่งมั่นรับผิดชอบ และ 11) ฉลาดสร้างสัมพันธภาพ การพัฒนาคุณลักษณะผู้ประนีประนอมตามหลักพุทธสันติวิธี คือ 1) การพัฒนาศีลธรรมการประพฤติตนที่ดีเป็นแบบอย่าง ได้แก่ หลักศีล 5, กัลยาณมิตร 7, สปัจริยธรรม 7, มรรคมงคล 8 2) การพัฒนาฝึกฝนตนเอง ได้แก่ หลักโยนิโสมนสิการ, การมีสติ สมาธิ และขันติ 3) การพัฒนาการเสริมพลังการทำหน้าที่ ได้แก่ หลักพละ 5 4) การพัฒนาการแก้ปัญหาด้วยการค้นหาสาเหตุ ได้แก่ หลักอริยสัจ 4 5) การพัฒนาการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้แก่ หลักพรหมวิหาร 4, การให้, การปราศจากอคติ และ 6) การสร้างให้เกิดความสามัคคี ได้แก่ หลักอปริหานิยธรรม

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ประนีประนอมของศาลประจำ จังหวัดสมุทรปราการตามหลักพุทธสันติวิธี ได้แก่ 1) การอบรมโดยบูรณาการหลักธรรมตามกรอบการเรียนรู้ไตรสิกขาที่สอดคล้องกับหลักการประนีประนอม 2) การฝึกฝนและพัฒนาทักษะด้วยการใช้บันทึกรายการตรวจสอบตนเองของผู้ประนีประนอม (The mediator check list) และ 3) การเปิดพื้นที่สื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การปรึกษาหารือที่เฉพาะเรื่อง ปัญหา อุปสรรค เทคนิค การไกล่เกลี่ย (line clinic) รวมทั้งมีการสานเสวนาชวนพูดคุยเทคนิคแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน โดยการสื่อสารสองทางแลกเปลี่ยนเพิ่มพูนความรู้และทักษะพร้อมสร้างพลังใจ อันก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ถือว่าเป็นกฎทอง 3 ข้อ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้ประนีประนอมตามหลักพุทธสันติวิธี ประกอบด้วย 1) ไตรสิกขาเพิ่มธรรมเพิ่มทักษะไกล่เกลี่ยเชิงพุทธ 2) ฝึกฝนทักษะเพื่อเสริมสร้างพลังทั้ง 5 ในการไกล่เกลี่ย และ 3) พื้นที่ในการสานเสวนากับกัลยาณมิตรเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเสริมพลัง Larppitakmongkol (2019) จากการศึกษาผู้วิจัยได้เสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี ตามหลัก LOTUS Model ซึ่งประกอบไปด้วย L = พุดด้วยเมตตาจิต O = พุดถูกกาล T = พุดคำจริง U = คำพูดที่ประกอบด้วยประโยชน์ S = พุดคำอ่อนหวาน ทั้งนี้โดยมีกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย 5 ขั้นตอน 1. เตรียมตัว เตรียมความพร้อมโดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2. เริ่มประชุม การเปิดประชุมไกล่เกลี่ยนัดแรก 3. เข้าสู่การแก้ปัญหา การค้นหาประเด็นข้อพิพาทและความต้องการของคู่พิพาท 4. เสนอทางออก การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในประเด็นพิพาท 5. ปิดการเจรจา

ใกล้เคียง การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งหลักการทั้งสองอย่างมีความสอดคล้องและสามารถบูรณาการเป็นแนวปฏิบัติได้เป็นอย่างดี โดยมีหลักสติ ขันติ และสันติเป็นหลักธรรมสนับสนุน ซึ่งหลักการทั้งสองอย่างมีความสอดคล้องและสามารถบูรณาการเป็นแนวปฏิบัติได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phra Adisuk Wachirapunyo (2015) ได้วิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของผู้ประนีประนอมเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดคุณลักษณะของผู้ประนีประนอมตามหลักกฎหมายไทยและนักสันติวิธี ได้แก่ 1) เป็นผู้มียุติธรรม ช่วยเหลือ สนับสนุน อำนาจความสะอาด ให้คู่พิพาทสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกัน 2) เป็นผู้ฟังอย่างตั้งใจ มีความเป็นกลาง ปราศจากอคติ 3) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สติปัญญา มีเทคนิควิธีการในการบริหารจัดการคู่พิพาทโดยผันไปตามบริบทสิ่งแวดล้อม และ 4) เป็นผู้มีความฉลาดทางอารมณ์ ในด้านการตระหนักรู้ตนเอง และการตระหนักรู้เชิงสังคม คุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องตามหลักกฎหมายและแนวคิดตามหลักนักสันติวิธีแนวคิดคุณลักษณะของผู้ประนีประนอมในทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) เป็นผู้ฟังที่ดี 2) มีศิลปะในการพูด 3) ใฝ่ศึกษาพัฒนาตนเอง 4) จดจำแม่นยำ 5) ทำความเห็นได้ถูกต้อง 6) อธิบายชัดเจน 7) ฉลาดในสถานการณ์ และ 8) ประสานสัมพันธ์สามัคคี คุณลักษณะเด่นเหล่านี้ประกอบด้วยหลักธรรมที่เกื้อหนุน ซึ่งครอบคลุมแนวคิดคุณลักษณะของนักสันติวิธีต่าง ๆ รวมทั้ง ในแง่ของกฎหมายด้วยคุณลักษณะของผู้ประนีประนอมเชิงพุทธบูรณาการ มีเกณฑ์คุณลักษณะเครื่องบ่งชี้ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทางด้านกายภาพ เป็นผู้ที่มีสติเป็นเครื่องกำกับตนและมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด 2) ทางพฤติกรรม เป็นผู้ที่ดีงามตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม 3) ทางจิตใจ เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณาปราศจากอคติมีจิตใจเป็นสุข และ 4) ทางปัญญา เป็นผู้รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงเป็นคุณลักษณะของผู้ประนีประนอมเชิงพุทธบูรณาการเป็นสะพานพร้อมที่จะทอดสายสัมพันธ์และเชื่อมประสานสังคมให้สามัคคีและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

สรุป

กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี ผลการศึกษา 1) สภาพปัญหา บริบท ความต้องการจำเป็น และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องตามศาสตร์สมัยใหม่พบว่า ปัญหาการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง คือประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอม บางท่านยังไม่เข้าใจในหลักกฎหมายว่าเราสมควรและไม่สมควรทำอะไร จำเลย คดีหมิ่นประมาทอาจเกิดจากอารมณ์ชั่ววูบหรือการขาดสติ คู่ความมีอคติกับคู่กรณี ผู้ประนีประนอมต้องค้นหาความจริงว่าคู่กรณีมีความขัดแย้งเรื่องอะไร บางกรณีเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องมีความจำเป็นที่ควรจะทำ ผู้ประนีประนอมบางท่านทำเกินหน้าที่ ว่าสาเหตุแห่งคดีหมิ่นประมาท แสดงให้เห็นว่าผู้ละเมิดกระทำผิดจริง 4 ประการ คือการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพื่อเจ้า 2) หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง ได้แก่หลักวาจาสุภาสิต ไม่เป็นวาจาทุพภาสิต เป็นวาจาไม่มีโทษ และท่านผู้รู้ไม่ติเตียน วาจาประกอบด้วย 5 ประการอะไรบ้าง คือ 1. พูดถูกกาล 2. พูดคำจริง 3. พูดคำอ่อนหวาน 4. พูดคำประกอบด้วยประโยชน์ และ 5. พูดด้วยเมตตาจิต และหลักสติ ขันติ และสันติเป็นหลัก 3) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธี ตามหลัก LOTUS Model ซึ่งประกอบไปด้วย L = พูดด้วยเมตตาจิต O = พูดถูกกาล T = พูดคำจริง U = คำพูดที่ประกอบด้วยประโยชน์ S = พูดคำอ่อนหวาน ทั้งนี้โดยมีกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย 5 ขั้นตอน 1. เตรียมตัว เตรียมความพร้อมโดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2. เริ่มประชุม การ

เปิดประชุมไกล่เกลี่ยนัดแรก 3. เข้าสู่การแก้ปัญหา การค้นหาประเด็นข้อพิพาทและ ความต้องการของ คู่พิพาท 4. เสนอทางออก การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในประเด็นพิพาท และ 5. ปิดการเจรจาไกล่เกลี่ย การจัดทำ สัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งหลักการทั้งสองอย่างมีความสอดคล้องและสามารถบูรณาการเป็นแนว ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี โดยมีหลักสติ ขันติ และสันติเป็นหลักธรรมสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธีดังนี้

1.1 ผู้ประนีประนอมควรนำกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง “กรณีคดีหมิ่นประมาท” ของศาลอาญาพระโขนง โดยพุทธสันติวิธีไปเป็นต้นแบบ และแนวทางในการไกล่เกลี่ย คดีหมิ่นประมาทเพื่อให้เกิดสังคมสันติสุข

1.2 ศาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำขั้นตอนและแนวทางดังกล่าวไปอกระเบียบ และ แนวปฏิบัติต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาผู้ไกล่เกลี่ยโดยพุทธสันติวิธี

2.2 ควรมีการศึกษาและติดตามผลสัมฤทธิ์การประยุกต์ใช้หลักพุทธสันติวิธีในการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทก่อนฟ้องในคดีหมิ่นประมาท

References

- Atcharanuwat, N. (2016). *Mediation Pepperdine Style, Straus institution of Dispute Resolution: Pepperdine University School of Law*. Bangkok: Office of Judicial Promotion, Courts of Justice.
- Chinkunkitniwat, N. (2019). *The Qualifications of the Mediator in the Integrated Buddhist Perspective: A Case Study of Appeal Court 7*. (Doctoral Dissertation) . Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Larppitakmongkol, P. (2019). *A Development of Mediator Characteristics at Samut Prakan Provincial Court by Buddhist Peaceful Means*. (Doctoral Dissertation) . Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Limprangsi, S., & Buranabanya, R. (2017). *7 Elements of Real Needs-Based Mediation*. Bangkok: Office of the Judiciary.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Phra Adisuk Wachirapunyo, & Khuntong, A. (2015). The Qualifications of the Mediator in the Integrated Buddhist Perspective. *Journal of MCU Peace Studies*, 3(1), 53-70.
- Phra Khanong Criminal Court. (2022). *History/General Information of the Agency*. Retrieved October 28, 2022, from <https://www.coj.go.th/th/content/page/index/id/91994>

Pratheuangrattana, Ch. (2018). *A Mediation Model by the Integration of Buddhist Peaceful Means: Case Study of Phitsanulok Municipality*. (Doctoral Dissertation) . Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.